

SKIND ER NU SKIND

I det følgende essay skriver Dr. K. F. Plesner spøgefuldt om det gamle æmne: kvinden og bogen, der belyses gennem morsomme paralleller fra Joh. Ludv. Heiberg og Jacques de Lacretelle.

DE MODERNE PAPIRBIND er æstetisk set et stort fremskridt fra tidligere tiders farve- og fantasiløse halvshirtingsbind; der findes et utal af smukke og festlige papirer, og hvad holdbarhed angår, behøver man ikke at bekymre sig: det er jo i virkeligheden en gammel skik, som er blevet fornyet, og jeg har fx. adskillige velholdte papirbind, som har henved det første par hundredår bag sig, og som har udholdt tid og slid så godt som det meste læder. Men skind *er* nu engang skind. Vi kender alle den ømme, kærlige bevægelse, hvormed en elsker og kender lader hånden glide hen over en glat og elastisk læderryg, en bevægelse som ikke kan sammenlignes med nogen anden — vilde en slet stilist sige. Som om ikke en endnu slettere stilist kunde sammenligne alting med alting. Men se den sanseglæde, samleren viser, når hånden stryger hen over den let rundede bogrygs faste og blanke flade — og se så hin anden elsker (og samler) lade sin hånd glide kærtegnende over en velformet pigearms spændte og levende hud. Skind *er* nu engang skind.

Om kvinder og bøger er der sagt mange kloge ting, og et væld af uhyrligheder. Om kvinder, som hindrer manden i at købe bøger, om andre der sælger de dyrt erhvervede skatte bag ejermandens ryg for at skaffe pynt eller mad, og om bogtrykkerkonen som står op om natten og laver ravage i satsen til en ellers pæn og anstændig bibel. Eller man har nævnet

Kobberstik af Chodowiecki.

fremragende kvindelige samlere som hertuginde af Berry og madame Bélin, frau Ida Schoeller og frøken Ida Suhr. Ofte er bibliofilien en sublimering af utilfredsstillende erotiske komplekser; men det er da heller ikke sjældent, at samlerskaben løber side om side med et ellers sundt og normalt sexuliv. Der er mænd, som ønsker deres kone med sig i „bøgenes by“, andre for hvem den er en fredhellig tilflugt også indenfor hjemmets enemærker, og atter andre der vurderer bøger i forhold til kvinder og kvinder i forhold til bøger.

Det er en ofte anbefalet ildprøve at læse sine egne ting op for en fin og klog kvinde, inden de går i trykken: den kvindelige intuition aner anstød, hvor mandens grovere intelligens har følt sig tryk. Og mangen dejlig bog er blevet adlet ved sin forbindelse med en „dame d'antan“: skønne bind med

madame de Pompadours eller Marie Antoinettes gyldne superexlibris er en verdensvare, og de bøger, Emil Hannover tiggede silketøj til af sine veninders balkjoler, har sikkert derved erhvervet en særlig mindernes duft.

Om bøger som en prøvesten for kvinders værd og dyd har en dansk og en fransk digter fra hver sit århundrede, to elskere af skind, levende såvel som garvet, skrevet på morsomt overensstemmende måde.

Fru Heibergs kloge og slet ikke så kølige „broder, ven og ægteherre“ huskes eller læses ialfald næppe tilstrækkelig som en af vort lands fineste essayister, skønt *Bidrag til en æstetisk moral* og navnlig *Om at orientere sig* hører til dansk litteraturs klassiske prosastykker; meget fint er også det lille essay *Om inddelinger*, som stod i *Flyvende Post* 1827. Heiberg deler her menneskene i dem som låner bøger, og dem som køber bøger; hvad specielt fruentimmer angår, deles de i dem som smører bøger til under læsningen, og dem som behandler dem propert. Og han fortæller om en af sine venner, som anså dette kriterium for så vigtigt, at han endda grundede sit ægteskabelige valg derpå. „Hvergang han følte godhed for en pige, lånte han hende, for hemmelig at sætte hende på prøve, en morsom bog, som han var viss på at hun vilde læse. Han købte dertil et eget exemplar, som måtte være løst indheftet i hvidt eller rosenrødt omslag. Når han nu fik bogen tilbage, fandt han den altid tilsmurt, snart med simpelt sort snavs, snart med farver, hvis oprindelse var vanskelig at forklare, snart med fedtpletter. De sidste anså han for det værste kendetegn på pigens dannelse, ja for et umiskendeligt bevis på, at hun selv ikke kunde være uden pletter. Han gemmer endnu en mængde sådanne bøger i et eget, dertil indrettet skab, som

han to gange om året lader vaske indvendig med eau de Cologne; og han forsikrer, at disse makulerede sager er ham ligeså nyttige som en stambog, da han ved enhver af dem strax erindrer navnet og hele karakteren på den person, som har haft den i sine hænder. Endelig lod himlen ham finde en pige, som leverede ham den lånte bog tilbage, ligeså proper som hun hade modtaget den. Han friede til hende, erholdt hendes hånd, og lever siden den tid i det lykkeligste ægteskab med hende.“ — Også andre inddelinger af kvinder lader Heiberg have gyldighed, fx. i dem som har veninder, og dem som ikke har veninder — af hvilke han foretrækker de sidste. Men for den fine kender var det med bøgerne nu alligevel det første og afgørende.

Temmelig nøjagtigt hundrede år senere digtede *Silbermanns* også herhjemme kendte forfatter, den kløgtige og kunstfulde Jacques de Lacretelle sit lille drømmeri om *Bogkærlighed* (*L'amour des livres*, 1925; optrykt i *Les aveux étudiés*, 1934). Han var en bogens elsker i tidlig alder, da hans kammerater i skole og på danseøvelse endnu ikke hade sans for førsteudgaver og eksemplarer på japon, hollande og vélin; drengen hjemsøgte antikvarernes kasser; men da tran-gen vaktet i ynglingen til at elske og elskes, måtte de igen alle tilbage til bogboden; Samain, Rodenbach og Loti og skønne dedikationsexemplarer måtte ofres for elskovens skyld. Og dog kunde de måske bragt ham endnu rigere kærlighed; „thi intet kan tjene elskovens sag som en smuk bog, såsandt alt skønt formår at røre to elskendes hjerter.“ Særlig da en bog, som de sammen bøjer hovedet over, mens fingrene rører hinanden, når de blader, og luften bliver tung af begær. Og dog må hver kvinde, han skal kunne elske, underkastes

„biblioteksprøven“: hun bliver ført hen foran reolen, og let henkastet — for at dække over stundens alvor — spørger han: „Bryder De Dem om bøger? Har De lyst at se mine?“ Fænger spørgsmålet ikke, kan han kun begære, ikke elske hende. Men bliver hun ivrig, viser interesse og gryende forståelse, så ligger det store æventyrs muligheder åbne for dem begge. Ja, véd hun fuldt at skatte hans eneste virkelige sjældenhed, et af de fem eksemplarer på japon af *Du côté de chez Swann*, med en tre sider lang, meget sigende tilegnelse, hvad betyder det så, om hun siden viser sig falsk, grusom og kold — *den* store oplevelse har de dog haft sammen.

Og i endnu ét tilfælde er bogen af nytte overfor en kvinde: efter et brud. Har hun blot en bog til låns, er det ikke helt forbi. Først tænker man: Lad hende bare beholde den; men man tænker dog. Man tænker så længe på den og hende, og en skønne dag skriver man, under svare veer, et brev for at få den igen — ikke for varmt, ikke for køligt — og forbindelsen er der atter.

Den forbindelse mellem kvinden og bogen, som det har forlystet så mangen samler at gruble over en stille aftenstund, mens pibens trygge snorken som en dæmpet musik dysser sind og sanser til ro, og hånden dvælende glider hen over en glat og levende bogryg. For skind er og blir nu engang skind.

K. F. PLESNER